

ES PI GROS

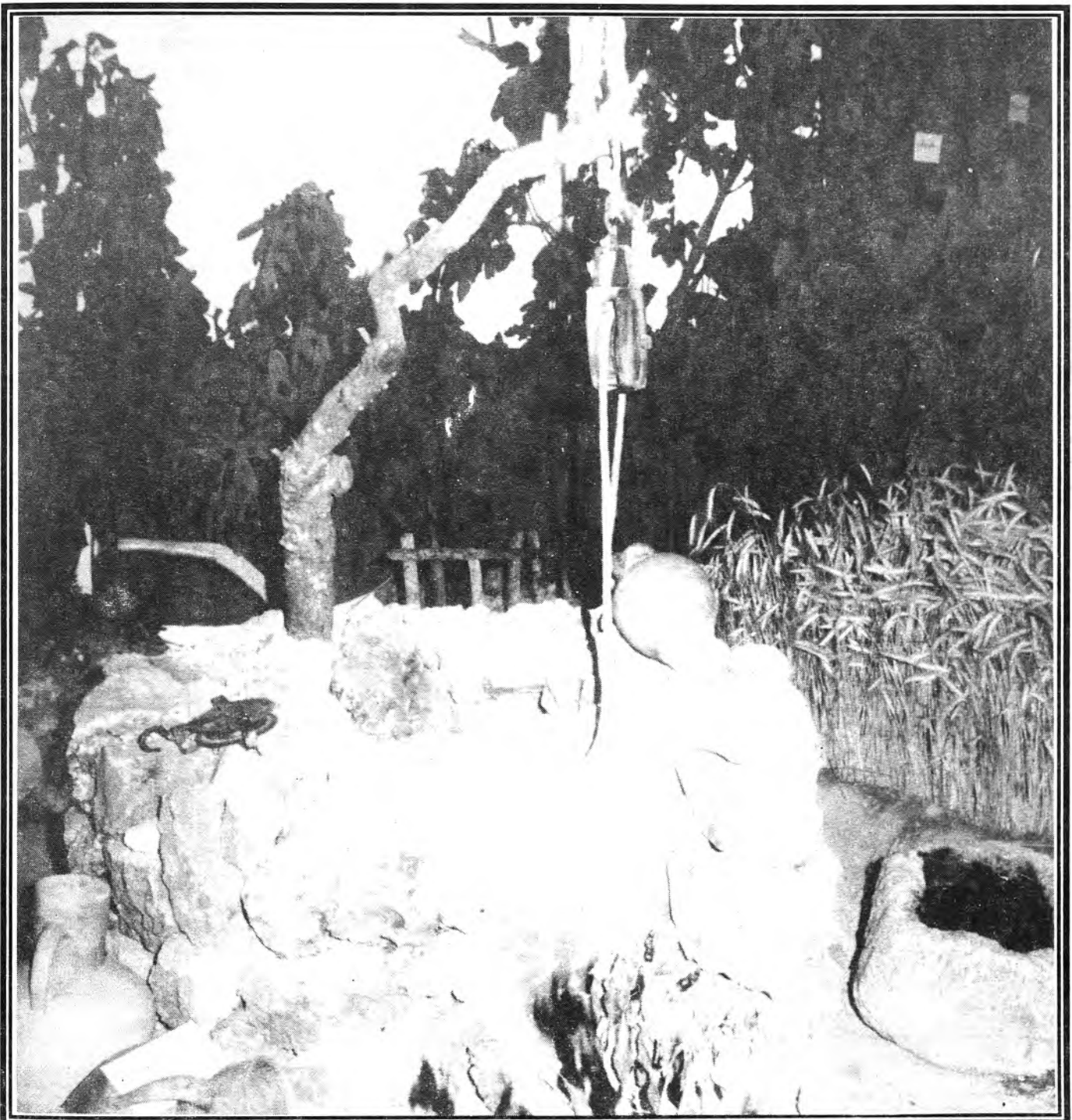

Lloret de Vistalegre

BUTLLETÍ INFORMATIU N° 83

NOVEMBRE 1991

PREMSA
TOROXA

Nova seu per a l'Associació contra el Càncer

La Junta Provincial de l'associació està construint un nou edifici per tal de centralitzar a un mateix lloc les oficines, sales de formació i els serveis mèdics. Aquesta nova seu estarà situada en el carrer de Sant Ignasi s/n de Palma, al costat de la Via de Cintura i de l'Estadi Balear, i té prevista la seva inauguració per a l'abril de l'any que ve.

Constarà de cinc despatxos mèdics, sala de formació (per a cursos de reciclatge dels professionals de la medicina, voluntariat social...) i biblioteca, tot per a l'assistència gratuïta i benèfica de tots els programes de la Comunitat Europea "Europa contra el càncer 1990-1994" que organitza a l'Estat Espanyol l'Associació Espanyola contra el Càncer.

El Comitè Tècnic d'aquesta associació ja té en marxa, entre d'altres, un projecte d'investigació

sobre el càncer ginecològic a la comarca d'Artà (en col.laboració amb l'Ajuntament d'Artà) i un registre de càncer a Mallorca (en col.laboració amb la Conselleria de Sanitat i Seguretat Social i la Universitat de les Illes Balears). Així mateix participa activament a congressos nacionals com són el *III Congrés Nacional d'Oncologia* i el *XII Congrés Nacional de Citologia*, ambdós a celebrar a Palma.

L'Associació contra el Càncer facilita assistència oncològica totalment gratuïta i cobaltoteràpia a malalts benèfics residents a les Illes. Compta amb tres centres de diagnòstic precoç, un a Palma, un altre a Inca, i un a Manacor (aquest darrer inaugurat el passat 9 d'octubre) on es realitzen revisions gratuïtes per a la detecció precoç dels tumors malignes més habituals. Prest s'ampliaran aquests serveis a Menorca i Eivissa.

L'Associació també treballa en campanyes divulgatives d'informació i educació, i en campanyes de prevenció antitabac, dirigides a col.legis, empreses, dones gestants, i a la població en general.

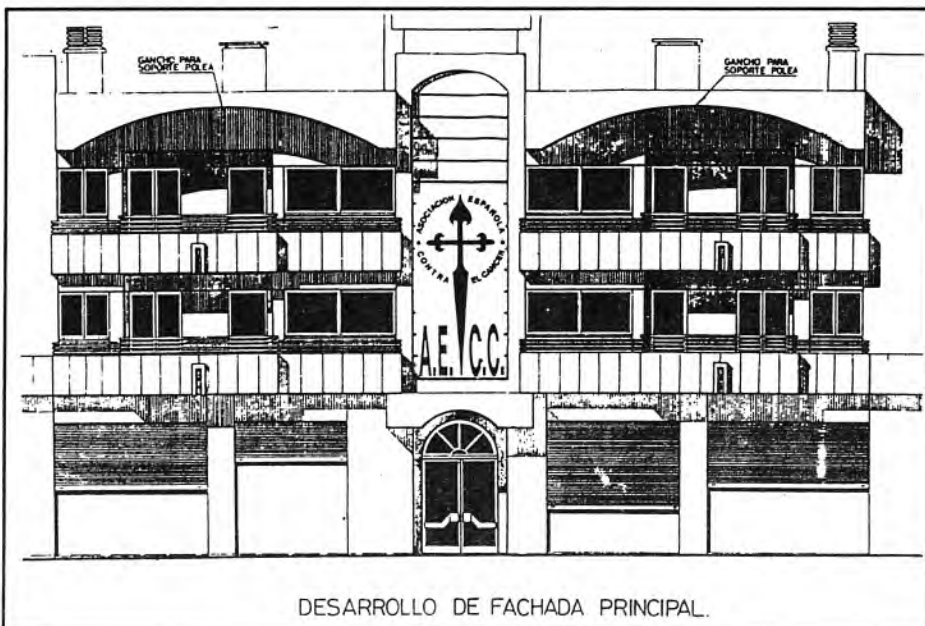
La nova seu permetrà posar en funcionament l'assistència a la família i als malalts terminals.

Però, si com a associació benèfica, en serveis està a nivell europeu, no hi està en les ajudes que rep si les comparem amb les que es donen a altres països, tant a nivell personal com empresarial, ja que per prestar aquests serveis s'han de demanar ajudes a la Junta Nacional.

JUNTA LOCAL DE LLORET

La Junta Local de Lloret s'ofereix per donar tota la informació necessària d'aquests serveis, així com convida a tot aquell que se senti cridat a ajudar a l'Associació i ho trobi oportú a fer-se soci.

Integren la junta: Antoni Niell i Florit (President de la Junta Local i vocal de la Junta Provincial), Margalida Ramis i Munar, Fernanda Maimó i Amengual, Maria Gomila i Puigserver, i Margalida Picornell i Munar. Qualsevol d'ells vos podrà informar. ■

DESARROLLO DE FACHADA PRINCIPAL.

Aquesta és la façana de l'edifici que s'està construint a Palma per a la nova seu de la Junta Balear de l'Associació contra el Càncer.

ES PI GROS

Lloret de Vistalegre

Butlletí informatiu N° 83
 Novembre 1991
 Lloret de Vistalegre

Dipòsit Legal: PM 623/79

ADREÇA:
 Costa des Pou, N° 13
 Lloret de Vistalegre

IMPRESSIÓ:
 "Apóstol y civilizador"
 Convent, s/n
 Petra

BESTIARI

Si vas a coir murtons,
 no cuies es de per terra.
 Es cavall d'En Pere Serra
 ha perdut ses messions.

Es meu cavall du furia;
 com corr, no el puc aturar,
 i un moscard en volar
 amb una ala el tomaria.

Es cavall roig me va dir,
 com li donava ses faves:
 —Toni, demà dematí
 no duguis ses corretjades.

Es cavall diu a sa mula:
 —Saps que estic de regalatl
 Me donen s'ordi pogat,
 i tu et menges sa cugula.

Els articles publicats en
 aquesta revista expressen úni-
 cament l'opinió dels seus autors.

Editorial

Un dels temes dels quals més se n'ha parlat en els darrers mesos ha estat, sens dubte, el de l'autodeterminació. La independència de les repúbliques bàltiques, el desmembrament de la URSS, Eslovènia, Croàcia... han posat a la primera pàgina de l'actualitat aquesta paraula i molt són els que, en un o altre sentit, han expressat la seva opinió respecte de l'autodeterminació de diferents pobles i nacions de la nostra Europa.

Però què és l'autodeterminació? L'autodeterminació és, bàsicament, el respecte a la voluntat del poble, la llibertat fonamental de les societats diferenciades a decidir sobre el seu futur i amb qui anar fent el camí de la seva història. La definició més escaient -recollida a la *Carta de les Nacions Unides* seria l'acció de decidir per un mateix i, en particular, acció mitjançant la qual un poble tria lliurement el seu estatut polític i econòmic. L'autodeterminació és, abans de tot, un dret que tenen els individus que pertanyen a una col·lectivitat i són lliures de fer-ne ús i d'establir les bases per tal que es pugui exercir aquest dret.

La revista *Es Pi Gros* es fa ressò del moviment de conscienciació que aquests darrers mesos ha recorregut diferents pobles de Mallorca tot exercint el dret esmentat. Pensam que cap institució que se senti democràtica es pot negar a fer-ne un debat públic i una anàlisi ja que afecta d'una manera directa el nostre esdevenir com a poble. Després ja vendran les formes, les condicions, la prioritziació de necessitats, etc. però seria un atemptat a l'estructura democràtica i a la llibertat bandejar aquest debat.

Seria un acte ben interessant, primordial, que tots els representants elegits d'una manera democràtica es plantejassin aquest principi que fonamenta tota l'actuació col·lectiva, ja que no hi pot haver res ni ningú més fora de lloc que aquell que no accepta la seva pròpia història com a poble, el seu present emblemàtic i cercar noves conjuntures per bastir el futur.

La nostra revista es vol sumar a aquest debat i el proposa a tots els lloretans. Estam ben segurs que no serà, ni d'un bon tros, una pèrdua de temps. ■

Notícies locals

PLA DE CAMINS RURALS

Gràcies a una subvenció de la Direcció d'Estructures Agràries i Medi Natural de la Conselleria d'Agricultura i Pesca s'està procedint a l'acondicionament dels camins de Sa Rota i de Costitx.

Aquestes obres estan incloses dins el *Pla de Camins Rurals* i tenen un pressupost total de 4.053.605 pessetes.

CANVI DE SECRETÀRIA

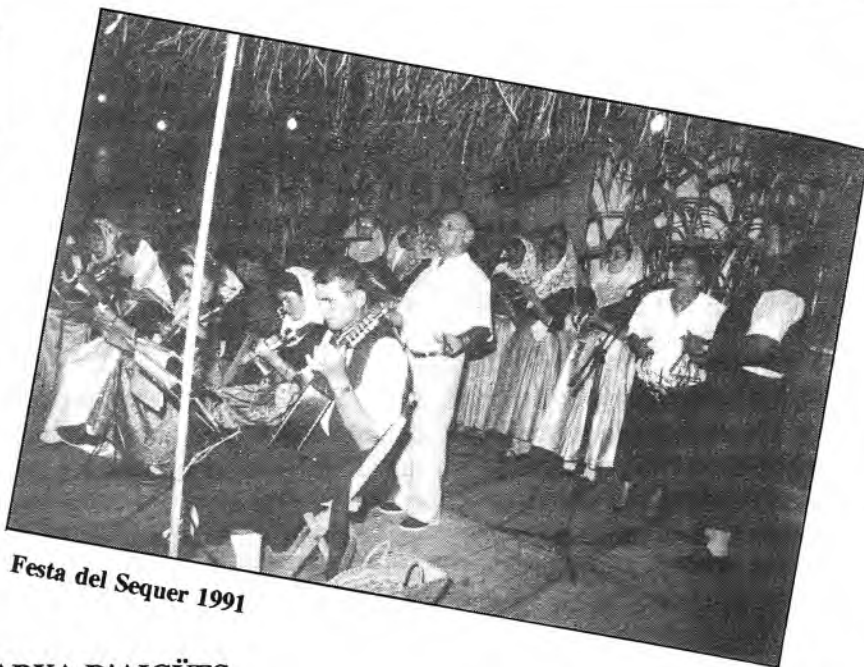
L'actual secretària del nostre Ajuntament, Matilde Rosselló Mena, ha aprovat les oposicions d'interventora per la qual cosa pròximament passarà a ocupar una plaça a un ajuntament de Segona. De tota manera, segurament acabarà el present any a Lloret.

CANVI DE CONCESSIONARI A LA PISCINA MUNICIPAL

Dia 11 d'octubre tengué lloc al bar de la piscina municipal un refrigeri per a tots els veïns del poble amb motiu del canvi de la concessió. A partir d'ara s'ha fet càrrec d'aquesta En Francesc Tomàs i Comas.

Gràcies al Banc Bilbao-Vizcaya la terrassa del local social de la Tercera Edat ja té taules i cadires.

Festa del Sequer 1991

XARXA D'AIGÜES

A principis del mes d'octubre començaren les obres de la primera fase de les *Xarxes de Sanejament i Abastiment d'Aigua Potable*. En concret, l'empresa adjudicatària *Man S.A.* ha iniciat la construcció del dipòsit regulador en terrenys de Son Joan Jaume.

Aquesta primera fase té un pressupost de 28.962.301 pessetes, de les quals el CIM aporta una subvenció de 23.169.841.

DESFILADA DE LA BEATA

Un grup d'integrants de l'Agrupació de Ball *Sa Font Figuera* del nostre poble tenia previst participar en la desfilada del *Carro*

Triomfal de la Beata que cada any organitza el CIM i que s'havia de celebrar el passat 19 d'octubre. Desgraciadament, el dia assenyalat plougé abundantment i la festa s'hagué de suspendre.

XI CHALLENGE INTERNACIONAL

Amb l'organització del Club Ciclista de Lloret i amb el patrocini de l'Ajuntament i del Bar Es Pou, tengué lloc el passat 13 d'octubre la tercera etapa de la *XI Challenge Internacional a Mallorca de Ciclisme*.

L'etapa, que congregà un nombrós públic, fou guanyada pel català Francesc Mas, mentre que el guanyador absolut de la *Challenge* fou l'holandès Chris Nelemans.

U.E. LLORET

El passat mes de setembre l'Ajuntament aprovà la concessió d'una subvenció al Club de Futbol per un total de 263.000 pessetes destinades a l'adquisició de material esportiu. Així mateix se n'aprovà una altra de 50.000 per a la compra de materials per a l'arranjament del terreny de joc.

Associació de la Tercera Edat

ASSEMBLEA GENERAL

El passat 8 de setembre celebrarem l'Assemblea General de l'associació. L'acte, que començà a les 19 hores al nostre local social, comptà, com ja ve essent habitual, amb una nombrosa assistència de socis.

Primerament es donà lectura a l'estat de comptes de l'any 1990, el qual està exposat al tauler d'anuncis del local per a tots els qui vulguin consultar-lo.

Així mateix es va donar a conèixer als assistents que durant aquest any, el Consell Insular de Mallorca ha obsequiat la nostra associació amb un equip musical, el Govern Balear ens donà una subvenció i unes plaques per obsequiar els col.laboradors de les exposicions que hem organitzat, i el Banc de Bilbao-Vizcaya ens comprà unes cadires i taules per a la terrassa que hi ha davant el local.

Per altra banda, també es donà a conèixer la composició de la nova junta directiva que ha quedat de la següent manera:

President: Antoni Niell Florit
Secretari: Antoni Gelabert Jaume
Tresorer: Miquel Coll Bibiloni
Vocals: Catalina Gomila Gelabert
 Antònia Llabrés Llabrés
 Catalina Gomila Puigserver
 Antoni Amengual Real
 Pere Garau Bauzà
 Gabriel Sastre Alonso
 Maria Real Pons

ES FOGUERÓ PALACE

Dia 13 de setembre, una

Exposició de retrats i vestits de núvia amb motiu de la Fira de Maig d'enguany

cinquantena de socis i simpatitzants assistiren a un sopar-espectacle a la magnífica sala de *Es Fogueró Palace* d'Alcúdia.

La vetlada agradà molt a tots els assistents, els quals tornarem molt contents i amb ganes de tornar-hi. Cal esmentar que el preu amb el col·lectiu de la tercera edat és la meitat del que normalment es cobra, a part que el fet d'anar-hi en grup i amb gert coneguda fa disfrutar encara més de vetlades tan agradables com aquesta.

DINAR ANIVERSARI

Dia 20 d'octubre, amb motiu de celebrar el VII Aniversari de l'Associació, tenguérem un dinar per a tots els socis i simpatitzants.

El dinar, que se celebrà al restaurant "*Es Pou*", tenia un preu de 500 pessetes per als socis i de 1.000 per als no socis, i comptà amb una nombrosa assistència. Al proper número de la revista vos informarem amb més detall.

PRÒXIMES ACTIVITATS

Per a aquest pròxim curs, tenim pensat organitzar, a més de les típiques excursions, un concurs de teia, demostracions de cuina (un dia a la setmana) i altres que ja vos

anunciarem.

VISITA MARE DE DÉU DE LLUC

El *Centre Cultural Comarcal d'Inca* pensà que, essent la Mare de Déu de Lluç la patrona de Mallorca, estaria bé que una imatge de la mateixa presidís el local comarcal.

Per aquest motiu, el passat mes de maig, en l'Ofrena Floral que anualment es realitza, es va beneir una rèplica de la imatge original que es troba al Santuari de Lluç.

Aquesta rèplica s'instal·larà definitivament al local d'Inca el mes de maig de l'any que ve. Abans, però, haurà recorregut els locals de les vint-i-cinc associacions de la tercera edat dels distints pobles que integren la comarca.

Quan llegieu aquestes retxes la Mare de Déu de Lluç ja haurà passat pel nostre poble i pel nostre local. Amb aquest motiu, l'Associació va preparar un extens programa d'actes la crònica del qual podeu llegir a les pàgines 12 i 13 d'aquesta revista. ■

Antoni Niell i Florit

S'ESTANC
 tabacs, revistes
 i papers

Gran èxit de la Festa del Sequer

La tradicional *Festa del Sequer* que cada any acostuma a celebrar-se al nostre poble, tengué lloc aquest passat mes de setembre amb una participació més nombrosa de públic que altres anys. Diffícil ho tenien, però es varen superar; l'organització i el poble poden estar d'enhonorada. Ball i suc no en varen mancar durant les hores d'aquella nit de darreries d'estiu. Herbes dolces i seques n'hi va haver a rompre, vi no en va faltar, figues seques tampoc, pa, sobrassada, botifarró i coca amb verdura. Ningú no va estar pel tiberi.

Quasi seria un pecat no anomenar l'exposició. Si l'any passat va ésser polida i ben assortida, enguany encara es va superar. Tota casta de figues i eines camperoles de tot temps formaven part d'un decorat minuciosament estudiat per servir de mostra etnològica de la cultura rural mallorquina. Foren molts els que passaren i repassaren de prim compte

tot el que al Centre hi havia exposat. Ben explicada cada eina pel seu nom, el trespol i les parets feren d'improvisat museu aprofitant tot el que per fora vila s'havia pogut arreplegar. Barcelles, jous, almuds, colleres, guarniments, arades, falçs, corbelles, tiranys, carretons de batre, matxines, segadores, manegots, piques...

De tot i molt. Sobretot hores de feina i ànima dedicació. Fins i tot, per a més detall, s'havien sembrat un parell de solcs de blat i un porquet menjava figues seques. Talment com l'any passat, una lloca passejava gelosa una guarda de pollets.

Una festa quasi rodona que, per no rompre el costum, va comptar amb autoritats de Ciutat. La presidenta de la Comissió de Cultura del Consell Insular de Mallorca va ser, en aquesta ocasió, la convidada. Semblaria que no és una *Festa del*

Sequer com cal si no se seguí amb la vella tradició que ha comptat amb polítics com Joan Verger i Jeroni Albertí, entre altres.

Hem parlat de la bona organització i no l'hem anomenada pel seu nom. Són *Sa Font Figuera* i ja començaren a fer feina per al Sequer durant les Festes de Sant Domingo. Varen ser els encarregats de dur el bar de les festes i amb els doblers que tragueren pagaren les despeses del Sequer, que començà amb una amollada de coets fets a can Filau, com ha d'ésser a qualsevol festa que es pretengui ser cosa grossa.

La recollida dels figueralers majors ja s'ha fet habitual i amb aquesta ocasió l'amo En *Mino* i madò *Sóller* presidiren tot el vespre els balls i el sarau. Tocada de corn i glosat actuaren com a preludi del ball de *Sa Font Figuera* i els grups *Aromes del Puig d'En Marron* de Santa Eugènia, i una altra agrupació folklòrica d'Inca.

Ara, només resta començar a preparar la festa de l'any que ve per tal que pugui superar l'edició d'enguany. Així ho esperam. ■

Amics, la festa ja és nostra

Se m'ha encomanat que digui unes paraules, com si fos una invitació i una presentació a la festa. Però no vos parlaré de la nostrada arrel pagesa de Lloret, ni tan sols d'aquelles tirallongues de figueralers i figueraleres que solcaven els camins per anar al tros abans que el sol hagués despuntat; tampoc no vos parlaré del nostre Pla de Mallorca, de com el camp, la feina del camp, ha perdut el valor i la consideració que caldria tenir, de com ha estat deixat de la mà de Déu; tampoc no vos contaré les no sé quantes classes de figues que s'han arreplegat sempre amb l'angoixa de pensar que potser l'any que ve ja n'hi haurà un parell manco; no diré res tampoc dels balladors de jotes i boleros que saltaven com llagosts damunt l'era, devora el sequer, amb la mirada posada en aquella o aquella altra figueralera com si d'un conte meravellós de fades es tractàs: què hi farem? això ha comportat el nostre poble i just perquè és així, perquè és nostre, l'estimam; aquelles herbes casolanes, aquelles olletes de figues seques amb llorer, anís, fulla de llimonera i llavor; no repassarem les tonades o les cançons encara ara repetides i que, com si fossin capes de sediment, construeixen la saba i la cultura del poble; no hem de contar l'interès de les comissions de l'Ajuntament de Lloret que ajuntaren seixanta persones per idear com s'havia d'embellir la tan nostra Font Figuera i tots coincidiren en fer arrelar assullà, just abeurada per la font que li dona nom, una figuera:

qui sap si algun dia qualcú de noltros s'hi asseurà sota la seva ombra.

No, no vull parlar de res de tot això. Permeteu-me, com a regidor de Cultura de l'Ajuntament, dir-vos amb un crit que arribi fins allà on hi ha uns ulls que em mirin o unes oïdes m'escoltin: estic orgullós de ser i de sentir-me llorità; orgull -que no supèrbia- de poder formar part d'aquesta gran comunitat que és capaç, durant dos mesos seguits, de preparar una festa d'un sol dia. Honorable Consellera, autoritats, amigues i amics: tot el que veis en aquesta plaça, tot el que heu vist dins el Centre ho han fet persones il.lusionades sense esperar cap classe de gratitud; hi han perdut molts de dies col.locant, arreplegant, classificant, però mai una queixa, un desànim, un mal fet, ha espurnejat l'ambient. Que si un ha preparat les herbes, que si d'altres el pa de figa, uns altres les figues per menjar, altres els balls. Aquest és el poble que volem, aquest que crida, balla i bota amb alegria, aquest que ha vinclat tantes vegades el cos però altres tantes l'ha tornat aixecar amb la mateixa dignitat

de les grans persones. I llavors, a la matinada, arreplegarem tot el que hi ha aquí dins, desmuntarem els marges, el pou, el talaiot, els veïnats vendran a recollir els seus ormejos i tornarem esperar, si Déu ho vol, la collita de l'any que ve.

Aquesta és l'actitud positiva de fer poble, aquesta és la manera d'unir un poble: no es pot comprendre com qualque ment maquiavèlica pot ordir crítiques a una actitud tan desinteressada, honesta i digna com la de tots aquests lloritans que vos presenten la festa; no ens queda més que pensar que aquests no senten el poble de Lloret com nosaltres.

Aquest poble, podeu estar segurs, no morirà mai.

Amics, la festa ja és nostra.

Visca el Sequer!

Text del Parlament pronunciat per Felip Munar i Munar el passat 14 de setembre amb motiu de la Festa del Sequer 1991.

Les pluges d'agost, boires... les han podrides

Mal any de figues

Aquest any 1991 ha estat un mal any de figues. Figs-flors o de Sant Pere quasi cap, degut a les plugudes d'abril. Les agostenques vengueren molt tardanes, molta fruita i de bon tamany, però entre boires, llebejades i xaloc, totes es podriren a la figuera.

Les figues de la nostra comarca, ara fa un quart de segle, eren la segona font de riquesa del nostre camp perquè després de les ametles, les figues acabaven d'arrodonir la part positiva dels pagesos i foravilers.

Totes les cases tenien el seu sequer, una cinquantena llarga de canyissos, i secaven un promig de un parell de cents de quilos de figues aplanades i acops per encistar o per vendre. Totes les cases aprofitaven les figues més dolentes (*raulons*) i les emmagatzemaven per alimentar els animals.

Cada casa engreixava la seva partida de porcs, porcastells i truges negres mallorquines de cap petit, orella grossa i mamelles davall el coll que feien la millor sobrassada del món. Tot a base de figues, figot de farina d'ordi i figues de moro.

La figa s'aprofitava per fer el saborós arrop, la malvasia, el pa de figa, el pastís de figa amb bessons d'ametla o anou, etcètera. Ara tot està abandonat.

Ja han passat a la història les messes de les figueraleres que tan bé va descriure s'Arxiduc, Na Maria Antònia de Sa Llepassa, Mossèn Antoni Maria Alcover o Don Joan Mascaró:

*S'horabaixa les veureu
que vénen de ses figueres*

*cantant ses figueraleres
amb estil i bona veu.*

Al.lotes joves, vincladisses i forçarrudes, que per vint duros treballaven de sol a sol collint figues. Unes amb escala i altres enfilades dalt les figueres.

Era feina feixuga i perillosa, feina bruta i molt sacrificada ja que acabaven amb la pell plena de crosteres a causa de la lletrada i els dits sagnant a causa dels figuerols.

A Mallorca tenim 33 castes de figues. Les més primerenques són les *busqueretes* o *de tres esplets* que maduren per Sant Joan, les *albercocs* i les *rotges*, que estan a punt per Sant Pere.

*Sant Jaume se'n du ses flors,
Sant Miquel ses agostenques,
Sant Andreu ses martiniques
i per Nadal bon repòs.*

Figs *porquenyes*, *martiniques*, *albercocs* i *rotges* serveixen per engreixar porcs i per *raulons*. *Bordissot blanca* és la figa millor per secar i encistar, però són molt delicades i

si fa mal temps no són aprofitables.

Figs *paretjals*, *calderones*, *de font de balafi*, *d'hortella*, *blanca clara*, *ull de perdiu*,

de la roca són les millors per secar per a consum casolà. Per menjar com a fruita, la millor és la *de la senyora*, *bordissot negre*, *verda martinica*, *coll de dama negra*, *coll de dama blanca*, etcètera.

Una figa per esser bona ha de tenir: coll de beata, ull de viuda i panxa crullada. Molts de refranys són atribuïts a la figuera, a les figues i derivats.

-Més dolç que una figa sequeiona.

-Més moll que una figa badada.

-Més fluix que una figa-flor.

-Més merda que una figa lletrada.

-Se beu es cop com sa figuera.

-Llenya de figuera, més cendra que calivera.

-Li ha banyat es sequer.

-Li han entrat es canyissos.

-Ha fet figa.

-Ni és figa, ni és raïm.

Podríem allargar, tant amb cançons com altres refranys, però serveixin aquests com a mostra d'un temps de figues que ha passat i que molt difícilment retornarà. ■

Sebastià Nicolau

POLVOS MÀGICS

Sembla mentida...

☞ que el dia de Tots Sants hi hagués tanta gent al Cementiri.

☞ que enguany hi hagi hagut tan pocs esclata-sangs.

☞ que n'hi hagi que diguin que n'hi hagut molts.

☞ que la Festa del Sequer fos un èxit rodó.

☞ que l'exposició del Centre Parroquial va esser el que més va agradar.

☞ que l'any que ve podrien dur un parell de glosadors.

☞ que enguany hagi estat un mal any de figues.

☞ que a Llorito no hi hagi cases per vendre.

☞ que les que hi ha siguin tan cares.

☞ que n'hi ha que d'un temps ençà no surten de ca seva.

☞ que faci un temps tan *raro*.

☞ que no sapiguem si sortir al carrer amb màniga curta o llarga.

☞ que a qualque carrer de Llorito hi hagi cotxes aparcats des de fa tres o quatre mesos.

☞ que n'hi hagi un que molesta molt i ningú no se n'adoni.

☞ que *Es Pi Gros* només surti de tant en tant.

... idò és ben ver.

CITES FAMOSES

L'extremada rectitud és la més gran injustícia (Ciceró).

El record és l'únic paradís del qual no podem esser expulsats (J.P. Richter).

La paraula s'ha donat a l'home perquè pugui encobrir el seu pensament (Talleyrand).

La història dels grans esdeveniments de la humanitat a penes és una història de crims (Voltaire).

Al nin li agrada barallar-se, al jove li agraden les dones i al vell li agraden els diners (Thornton Wilder).

La vida ha deixat d'esser un acudit per a mi; no li veig la gràcia (Ch. Chaplin).

La civilització no suprimeix la barbàrie, la perfecciona (Voltaire).

Molts dels qui són adorats en els altars, cremen a l'infern (Sant Agustí).

Tracta d'estimar el proïsme. Ja em diràs el resultat (J.P. Sartre).

Quan el nostre odi és massa profund ens col.loca per sota d'aquells a qui odiam (La Rochefoucauld).

La llibertat no pot esser concedida; ha d'esser conquistada (Max Stirner).

Si tancau la porta a tots els errors, també la veritat quedarà fora (R. Tagore).

Allò més extraordinari és que el món tengui sentit (A. Einstein).

En el començament foren vicis, avui són costums (Séneca).

Selecció d'Andreu Salom

Quan l'esport es torna en tragèdia

Quan l'esport es torna en tragèdia la cultura popular assoleix el seu treball de transmissora de la notícia. És el cas dels dissortats corredors de bicicletes Josep Nicolau (Velòdrom Tirador, 1934) i Francesc Alomar (Orense, 1955). Ambdós nasqueren en Es Pla de Mallorca, a Lloret i a Sineu respectivament. El tràgic final d'un i la mort misteriosa de l'altre els convertí en herois populars. A hores d'ara de les seves victòries ens resten les gloses que el poble n'ha fet. Dues estàtues serveixen de record permanent per a aquests dos esportistes.

Josep Nicolau "Es canó de Llorito" (mort el 18/XI/1934) i Francesc Alomar "En Rota" (3/XII/1928 - 9/VIII/1955) foren dos mallorquins, corredors de bicicletes, que, per la seva tragèdia i les seves victòries, han passat a la història i encara es recorden mitjançant algunes gloses que s'escrigueren amb motiu de la seva mort. Les seves

carreres i victòries encara són recordades a més d'una rotlada de cafè. Dues plagues de cançons en català per Francesc Alomar i una cançó en castellà musicada per Josep Nicolau són els records oficials de la seva mort. Entre aquestes no hi manquen les gloses que més d'un feren per aquests ídols.

Durant l'any 1932 i 1955,

Mallorca i el ciclisme en general perderen dos grans corredors. Josep Nicolau, nascut a

Lloret i tan republicà com a bon corredor,

moria al velòdrom Tirador de Palma el dia 18 de novembre de 1934. Aquell dia a Palma es disputaven les sèries elimi-

natòries del Campionat d'Espanya de Mig Fons. La roda de davant topà malament amb el rodet de la moto i Josep Nicolau caigué.

Francesc

Alomar i Florit deixava darrera, amb la seva mort, diverses victòries com el Campionat d'Espanya, Volta a Catalunya, Trofeu Masferrer, Volta a Astúries, Volta de Llevant...

A partir d'aquell moment tots els records que es tenen són idealitzants i confusos. L'afició al ciclisme era molta a Mallorca. La penya Josep Nicolau de Palma se n'encarregà que el seu comiat es recordàs durant molts d'anys. "Va ésser una cosa mai vista. Se'n dugueren En Pep quan ben segur que s'hagués menjat a qui li haguessin posat davant", comentava l'amo En Toni, un que fou amic del corredor quan encara tenia temps de passar alguna estona per Lloret.

FRANCESC ALOMAR I LA INCÒGNITA D'UNA MORT

*De la española furia
siempre fuiste paladín,
con tus inesperadas fugas...*

Francesc Alomar tengué un final semblant al de Nicolau quasi vint anys després i a més de 1.000 quilòmetres de distància. La bicicleta, com a bona amant, el feia deixar aquest món. La seva mort data del dia 8 d'agost de 1955. A partir d'aquell moment començaven les especulacions sobre la verdadera

causa de la desaparició del famós ciclista sinever.

La versió oficial no es torbà en assegurar que el corredor, havent-se retirat de les competicions de la *Vuelta Ciclista a Galicia*, es trobava junt amb altres corredors com Vidaurreta, Massip, Segú i Corrales. Tot passà a set quilòmetres d'Orense sense que cap persona es recordàs d'aquells tràgics moments.

Diferents i contradictòries versions dels fets ompliren les primeres pàgines dels mitjans de comunicació. *"En concreto nadie sabe la manera exacta como ocurrió"* afirmava, un dia després, el diari *Baleares*. Aquell mateix dia, *La Última Hora* publicava les declaracions d'un testimoni presencial.

Res servia per calmar a la família desolada per la mort del seu fill. Les especulacions i els testimonis dels que es trobaven devora ell quan succeí l'accident començaven a arribar a la vila de Sineu. *"Fue siempre un hombre de mala suerte"* deia un diari del Movimiento.

Una carta del testimoni presencial de l'accident i dels corredors s'allunyava prou de la versió oficial dels fets. Tots coincidiren en l'afirmació que l'havien matat amb un cotxe. Es parlava, i es parla, del *"gendre per excelència de l'Estat Espanyol"*. Tot anava lligat als amors entre Alomar i una folklòrica de moda durant els anys seixanta i setanta.

El general Moscardó no dubtà en demanar a la família quin era el seu desig. La mare de Francesc sols volgué que duguessin les restes del seu fill. Una glosa recollida recentment a Lloret demostra que, malgrat l'existència d'una versió oficial el poble no s'arribà a creure el que li contaven.

Francesc Alomar

*Ja mos han duit N'Alomar
a dins un bubul de roure
l'han duit i no el poden veure
d'ells mos n'hem de fiar.*

El transllat de les restes es faria realitat entre la gran assistència d'aficionats. L'enterraren a Sineu i la mare volgué veure les restes del seu fill tres mesos després de la seva mort. *"Mos haurien pogut posar un tronc de figuera dins es baül, ho havíem de veure"*, afirma una germana que encara viu a Sineu.

Una subscripció popular es posà en marxa just un dia després per construir una estàtua al corredor. Una aportació de 1.000 pessetes per part del diari *Baleares* iniciava la tasca de recordatori de l'esportista.

Cinc dies necessità el cofre que portava el cadàver de N'Alomar per arribar des d'Orense a Sineu. *"Mos telefonaren dient que havia caigut. Ma mare ja havia preparat es bolic de roba i es trobava a s'estació disposta a partir cap a Galícia quan tornaren cridar per dir-nos que era mort. A totes ses estacions li posaven flors quan passava es tren.*

A Barcelona tengué una rebuda mai vista. Quan arribà aquí es trossos de sa bicicleta demostraven que allò no era causa d'una caiguda sinó de l'atropellada d'una màquina més grossa", ens contà la seva germana entre demostracions de dol.

La família assegura que si en aquells moments la por no els hagués dominat haurien demanat explicacions. El general Moscardó bé se n'encarregà que no es posassin més nerviosos del que pertocava segons les lleis del moment. *"Ma mare sols demanà les seves restes, s'estimà més callar. Tanmateix ja no hi havia res a fer. Ja no tentem En Francesc"*.

JOSEP NICOLAU "ES CANÓ DE LLORITO"

Les gloses que es feren a rel de la mort de Josep Nicolau i Balaguer foren moltes. La figura de Nicolau suposava un orgull per al poble de Lloret que l'havia vist néixer.

*Com a bon recordatori
a dins Llorito nasqué
Pep Nicolau Balaguer
que mos vegem a la glori'*

A més de la producció poètica popular, una cançó s'institucionalitzà per ser cantada durant els molts homenatges que es farien durant els propers anys a la seva caiguda. La música de la nadala *Los Campanilleros* serví per a una cançó que a hores d'ara encara es conservada per algunes persones mitjançant una grabació de cassette.

*No estaba en condiciones la pista
como consecuencia de lo que
llovió,
la humedad intensa constituta*

un grave peligro para el corredor.

*Más se celebró
nuestras tristes eliminatorias
en que ha fallecido el gran
campeón.*

A la cançó s'explicava com una greu lesió cerebral provocà la mort de l'esportista. Aquells eren temps en què la droga a l'esport no tenia el protagonisme d'ara. Molts d'ells corrien després d'haver acabat el jornal com a pagès o com a picapedrers. Normalment quan començaven era una pràctica que es

realitzava a les espatlles dels pares que solien considerar que allò era una altra manera de passar el temps i un motiu més perquè a l'hora de dinar no hi hagués el que pertocava sobre la taula.

Josep Nicolau començà a córrer després de finalitzar el servei militar. El seu pare no veia amb bons ulls la curolla del seu fill. Poc temps després tot canviaria quan tothom se n'adonà de la bondat de Josep Nicolau quan es trobava sobre una bicicleta.

*Por su bravura y su inteligencia,
un nombre glorioso muy pronto
l'alcanzó,
traspasó fronteras su fama,
brillantes campañas siempre
realizó.*

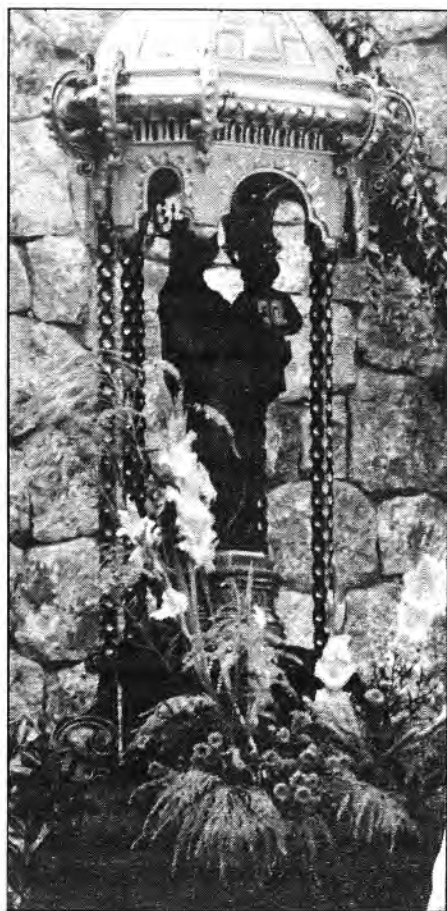
Al nostre poble, el seu, es recorda la figura de Nicolau com un heroi. Encara ara, quan 57 anys ens separen de la seva mort, quan es parla de la seva persona no manquen qualificatius com "*Eminència, brau, gran corredor...*" ■

Bartomeu Amengual i Gomila

Visita de la Mare de Déu de Lluc

Enmarcat en un programa itinerant, la Mare de Déu de Lluc va poder ser venerada i visitada al nostre poble. La història ens fa remuntar als anys quaranta per trobar una altra data en què l'anomenada patrona de Mallorca pogués ésser vista pels lloritans al mateix poble. En aquesta ocasió, el passat setembre, no era la vertadera *moreneta*, sinó que es tractava d'una rèplica de la que hi ha al monestir de Lluc, dedicada a ser instal·lada a la seu social del *Centre Cultural Comarcal* d'Inca i ara passejada pels pobles de la comarca.

No era festa major, però res va tenir que envejar el programa d'actes que s'organitzaren amb tal ocasió. El diumenge dia 29 de setembre, a les set del capvespre, es va acudir davant el Pou: L'Associació de la Tercera Edat d'Inca deixava l'imatge en mans dels majors del nostre poble. A continuació varen ésser acompanyats

fins a la Parròquia. Després d'una salutació oficial, va tenir lloc la missa i el cant de la Salve, mentre els assistents passaren a besar la imatge. Acte seguit la traslladaren al local de la Tercera Edat, on la varen tenir exposada fins dia 19 d'octubre. En un primer moment s'havia previst que havia de quedar sols fins dia 15, encara que llavors es va perllongar uns dies.

Amb motiu dels actes organitzats per la visita de la Mare de Déu de Lluc, varen tenir lloc diverses conferències, encapçalades per la que se celebrà dia 2 d'octubre a càrrec de l'historiador Sebastià Serra i Busquets. Va parlar sobre els emigrants mallorquins que, a darreries del passat segle i principis de l'actual, varen anar a Amèrica a fer fortuna, davant la misèria que aquí es vivia. Aquesta xerrada va anar seguida d'una altra a càrrec d'Antoni Pinya i Florit, tècnic d'hosteleria. Parlà de la relació

entre la gastronomia mallorquina i l'americana, així com també de les mescles que amb aquestes dues cultures han tengut lloc. Això era dia 5, mentres que dia 8 el professor d'educació física, Francesc Homar i Llinàs, parlava sobre l'activitat física per a la tercera edat.

Dins el mateix programa d'activitats en torn a la visita de la

Mare de Déu de Lluc, dia 10 va tenir lloc una conferència amb projecció de diapositives a càrrec del missioner dels Sagrats Cors, P. Pericàs. *Lluc, la seva història i la incidència dins el poble de Mallorca* era el títol de la xerrada.

Dia 12, Festa del Pilar, es va translladar la Mare de Déu des del centre de la Tercera Edat a l'Església

Parroquial per presidir la missa solemne. Ja diumenge dia 13, al local de la Tercera Edat, les monges Franciscanes varen resar el Rosari i els socis del Centre varen fer una ofrena floral. Aquest va ser un dels darrers actes, Lloseta seria el proper lloc escollit per la ruta itinerant de la *moreneta*. ■

RECAPTACIÓ DE TRIBUTS DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

COBRANÇA EN PERÍODE VOLUNTARI DE DETERMINATS TRIBUTS 1991

Imposts sobre béns immobles de naturalesa urbana
 ■ Imposts sobre béns immobles de naturalesa rústica ■ Llicència fiscal activitats professionals i artístiques ■ Llicència fiscal activitats comercials i industrials ■ Règim especial agrari ■ Arbitris ■ Impost sobre vehicles tracció mecànica

Els qui no pogueren passar per l'Ajuntament poden fer-ho fins dia 30 de novembre per les oficines de recaptació de tributs de la CAIB.
 Carrer de Sant Domingo, 16. Inca.

EDUCACIÓ D'ADULTS

CURSOS 1991

ALFABETITZACIÓ ■ CERTIFICAT D'ESTUDIS ■ PREPARACIÓ PER A LES PROVES LLIURES DE FP I ■ DIBUIX TÈCNIC ■ MÒDUL D'ELECTRICITAT (PRÀCTIC) ■ GRADUAT ESCOLAR ■ ANGLÈS

Mínim deu alumnes

INFORMACIÓ I MATRÍCULA:

A partir del 7 d'octubre a l'Ajuntament.

Patrocinen:

Ministeri d'Educació i Ciència, Mancomunitat del Pla i Ajuntament de Lloret de Vistalegre

xafarderies

de na **Ben Vista**

He estada unes setmanes fora de *Llurito*. Me'n vaig anar de vacances a Bali, una terra llunyana i desconeguda, però me va agradar d'allò més. No vos podeu imaginar quines platges, quina arena, quin sol, quin homes més curros i amb una pell color de xocolata que pareix que digui *-Cómeme*; bé, bromes a part, crec que allò deu ser lo més semblant an es paradís que hi ha damunt sa Terra. Però, malgrat tanta bellesa, quan he trepitjat una altra vegada es meu poble, es cor se m'ha eixamplat tres pams. I això que me va semblar que havia estat uns parell d'anys fora: el vaig trobar com a canviat. No sé per què, però ja no és lo que era abans; sa gent pareix que frissa més i xerren més malament dets altres que abans. A lo millor som jo sa qui he canviat, que he tornada més desconfiada també, que ja no pas tant de gust de xafardejar, que mir ses coses d'una altra manera. Sigui com sigui, no canviaria es meu poble per cap altre, ni sa gent, o sí, a lo millor en canviaria alguna perquè ses relacions d'amistat que hi havia no se perdessin. Perquè n'hi ha -de gent- que és ben dolentona i poc feinera, i això no m'agrada, ja ho sabeu.

INSERSO

Estan bé aquestes agrupacions de la tercera edat, perquè mos duen d'excursió i mos fan viatjar; però hi ha massa gent forastera i no mos entenem massa. En els balls tothom ballava sevillanes i quan jo volia ballar una jota o un bolero me miraven malament. No ho entenc: tan guapos com són els nostres balls!

SANT DOMINGO

Me varen agradar aquestes festes, però trob que varen costar massa doblers: amb lo bo de fer que és divertir-se! Però pareix que ara si no hi ha un pressupost molt gros ja no han de ser unes festes guapes. Crec que cada grup hauria d'organitzar la festa així com volgués i els agradàs i així no hi hauria

queixes.

El que vaig veure, però, i com sempre, que només uns quants de l'Ajuntament feien feina; i jo que em pensava que eren set i no quatre els de l'Ajuntament! En fi, que veig que en aquest aspecte no s'ha avançat cap passa.

Vaig participar a moltes activitats, bé participar, com podeu suposar quasi sempre només mirava; i vaig quedar admirada de la quantitat de gent que hi havia, i això és molt bo. Esperem que les de l'any que ve siguin tan bones!

ES SEQUER

El poble hauria de fer un monument al grup de Sa Font Figuera: ell si un any és guapa, l'altre ho és més. No sé si vos fixàreu que el nostre rector, Don Santiago, pareixia el batle, amb aquell *traje* i aquella corbata, i amb aquell posat que té.

Ara, si vos he de dir la veritat, en aquesta festa jo enyor el Senyor Albertí; què voleu que vos digui. Aquell home tenia un posat de senyor que no té cap altre, i llavors, tan simpàtic i rialler com era. Aquesta senyora que va venir no la coneixia, però pareixia molt simpàtica també, i molt animada.

Quan vaig entrar al Centre i vaig veure allò vaig recordar els meus temps de jovenella quan uns bons estols de joves, i alguns de no tan joves, anàvem al sequer. Me'n record que els figueralers aprofitaven quan estàvem damunt l'escala per veure-mos els faldons, i noltros que fèiem les beneites. Se pensaven que no mos donàvem compte. Molt bé i que segueixi!

PISCINA

Ell no pareix lo mateix: vaja una netedat! Però el que s'ha de millorar és el servici; encara se torben un poc massa. Però vaja, pareix que aquests al.lots tenen ganes de fer feina iestic segura que en venir

l'estiu en tendran més que no voldran. A veure meam si tots els lloritans no se'n van a altres pobles i acudeixen a Sa Comuna ja que ara tot hi acompanyarà. Sort i feina!

MARE DE DÉU DE LLUC

Ens va visitar la Mare de Déu de Lluc, la *moreneta*. encara que no era la de veres, l'autèntica vaja. M'enrecord d'aquella vegada que va venir la de veres i davant Can Putxet hi havia un arc gloriós de benvinguda. Aquell dia va ser memorable. Jo estava devora el meu padrí, assustada, agafada a la seva mà.

Record que el padrí em va dir: *-Ben Vista, recorda't d'aquest dia que a lo millor no el tornaràs a veure mai més.* Idò sí que l'he tornat a veure, ja ho diu el refrany: *No hi ha temps que no torn.* També em va dir que s'hagués estimat més que la Mare de déu hagués venguda carregada de blat en lloc de tan bones intencions. Però això eren coses del meu padrí.

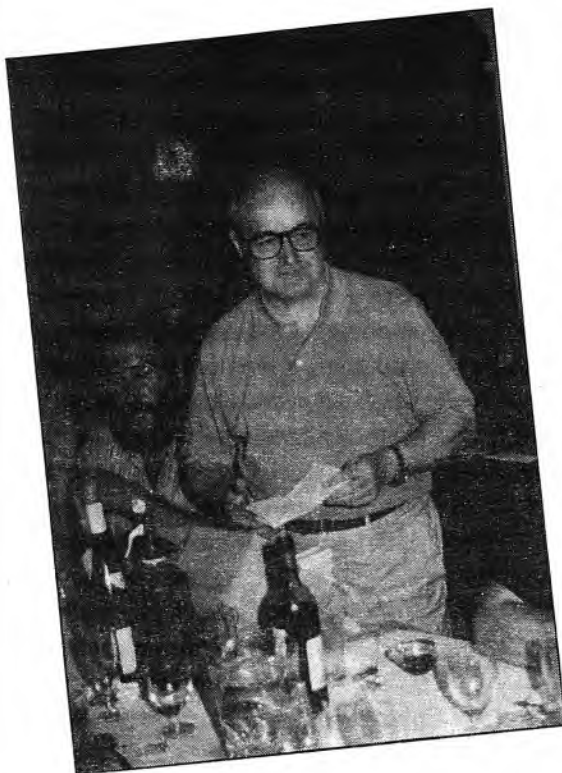
AUTODETERMINACIÓ

Jo no sé què vol dir exactament això, però ara

s'ha posat com a de moda. No més sé que a ca nostra tothom està autodeterminat i s'autodetermina així com pot. I és vera: el padrí mai mos va pegar si no era necessari o mos va obligar a fer una cosa o altra; ell mos aconsellava i llavors noltros dèiem si volfem fer això o allò. Si això és l'autodeterminació, el poder elegir allò que vols fer, sense fer mal a ningú i tenint unes raons, sense que ningú t'ho impongui, jo dic que a ca nostra fa estona que hi estam ben autodeterminats. I que no és guapo això! ■

SOLUCIONS

B	O	N	D	M	A	M	E	T	A
U	R	S	U	L	A	O	T	A	N
S	I	K	A	T	A	K	A	N	A
H	O	R	A	A	M	A	R	A	R
L	I	K	A	S	I	R	S		
E	S	T	I	M	S	T	E	I	
P	U	S	A	T	O	S	A		
I	V	A	V	I	A	L	A	M	
C	A	L	L	A	T	A	S	S	O

Comiat al Pare Salustià Vicedo

A la majoria de vosaltres el nom del Pare Salustià Vicedo no vos serà conegut. Vos aclarim que el Pare Vicedo és un franciscà que fins fa poc ha estat el prior del convent de Sant Bernadí de Petra on hi ha passat els darrers vint-i-dos anys, i que des del maig de 1980 s'encarregava d'imprimir la nostra revista. Aquell número 6 de *Es Pi Gros* va esser una de les primeres revistes que sortiren de la seva impremta, si no la primera.

Responsable de la revista *Apóstol y civilizador*, el Pare Vicedo formà part del grup inicial que va donar vida a

l'Associació de la Premsa Forana i sempre n'ha estat un element imprescindible per la seva ajuda i suggeriments.

Ara, quan ens deixà per retirar-se a la seva terra, al *Santuari de la Mare de Déu de Cullera* (València), les revistes de *l'Associació de Premsa Forana de Mallorca* i entre elles la nostra li oferiren, el passat 23 de juliol, un merescut sopar de comiat.

Estam segurs que el seu serà un oci productiu perquè no ens l'imaginam mans aplegades. No cal dir que li trametem els nostres millors desitjos i li agraïm el seu inestimable ajut. ■

El castell d'Alaró (I)

El terme municipal d'Alaró no es correspon a una unitat geogràfica determinada, sinó que des del punt de vista geogràfic és molt variat.

Amb suaus pujollets a la part sud i amb grans muntanyes a la nord, compta també amb dues valls. La primera, a la part oriental, s'obri cap al sud per on comunica amb el pla de Mallorca i es troba rodejada pels Puig de Son Penyaflor, Penya de Sa Bastida, Puig des Castell d'Alaró, Puig de s'Alcadena i Puig de Bellveure. La segona vall, tancada i situada al nord-oest, és coneguda amb el nom de Clot d'Aumadrà i es troba encaixonada enmig d'altres muntanyes.

TOPÒNIM

Són diverses les versions sobre els orígens del topònim *Alaró*, si bé la més extesa és la del filòleg Mossèn Antoni Mª Alcover qui

assegurava que provenia del nom *Oloron*, prop de Pau (al Sud de França) i que fou portat pels sbers o ligurs. Abunden en l'opinió altres autors que atribueixen un caràcter pre-romà al topònim, el qual apareix a gran quantitat de documents amb grans variants: *Azaró*, *Oloró*, *Olezono*, *Oleón*, *Aleró*.

Sobre el que no pareix que hi hagi dubtes és que el poble prengué el nom del Puig d'Alaró i no a l'inrevés, essent les característiques defensives del puig les que facilitaren la formació d'un nucli urbà al seu coster, aprofitant l'existència d'una font que avui coneixem amb el nom de *Font de Ses Artigues*.

Està comprovat l'assentament de grups humans a la zona durant l'època que va del 1200 al 800 abans de Crist, en plena cultura talaiòtica, essent importants les restes arqueològiques descobertes en aquestes terres i catalogades per

Mossèn Guasp (*Claper d'Es Gegant*, talaiot del *Puig de s'Apit*, poblat talaiòtic de *s'Era Vella de Can Cabrit*...

ROMANS

La dominació romana (123 a.C. al 465 d.C.) deixà també la seva petjada a Alaró tal com ho provenen les restes arqueològiques que en alguns casos es conserven; d'aquesta manera, podem esmentar un petit tram de calçada baix del castell; el conjunt de *Can Peixet* a Son Palou, on es trobaren tègules, fibules i restes de ceràmica romana, a més d'un pou amb arc i corredor d'accés; la *cova de Cas Xabec* a Son Sard; les inscripcions lapidàries de Masnou (Consell) i el propi topònim de Consell que els filòlegs assenyalen com de clar origen romà.

Dels romans resten a Alaró l'aprenentatge del cultiu de l'olivera, introduït a l'illa seguint la tècnica cartaginesa d'empelts sobre ullastres, i de la vinya, que en un principi va estar prohibit però que després es potencià, arribant a exportar-se vi mallorquí a la capital de l'Imperi.

D'aquestes dues produccions en parlà l'historiador romà Plini a la seva *Història Natural*, assenyalant que l'oli de la zona en què es troba Alaró era el de millor qualitat.

VÀNDALS

L'arribada dels vàndals (426), en plena decadència de la cultura romana, fou funesta per a l'illa que va ésser pràcticament arrassada.

Sembla que utilitzaren el Puig d'Alaró per a defensa.

De l'ocupació bizantina (534-Segle VII) queden a Alaró dubtosos vestigis a *Sa Tanca d'En Ferró* en el límit amb Santa Maria. Reforça la hipòtesi l'existència prop d'allà de la *Basílica de Cas Frares* de Son Fiol, a Santa Maria, descoberta l'any 1833.

Un dels capítols més importants de la història d'Alaró té el seu pròleg l'any 708, en la persona d'Abd-Allah, fill primogènit del que seria conqueridor de la Península Ibèrica, Musa. Abd-Allah realitzà una incursió pel Mediterrani comandant una esquadra amb la missió d'eliminar les naus cristianes que s'acostaven a les costes d'Àfrica. En aquest viatge i segons contenen els historiadors àrabs, Abd-Allah conquerí les illes, de les quals Mallorca gaudia d'una independència florent. Abd-Allah ja parla del Puig d'Alaró, amb aquest nom arabitzat, assenyalant-lo com a un lloc privilegiat per organitzar la defensa d'una part de l'illa. No pareix, emperò, que la conquesta fos efectiva, de fet probablement només es limità a continus saqueigs, que feren que els habitants de les illes demanassin ajuda a Carlemany, ajuda que es materialitzà, segons la historiografia cristiana, el 799.

Els musulmans, que saberen valorar l'estratègica situació de Mallorca a la Mediterrània, realitzaren altres intents per apoderar-se d'ella. El més important fou el de l'any 815.

Finalment, el 902, Isam al-Jaulani conquerí l'illa amb relativa facilitat amb l'excepció d'una plaça que es féu forta: el castell d'Alaró (que ja rebia aquest nom, el que indica que hi existia algun tipus de construcció fortificada). El castell resistí durant vuit anys i cinc mesos, notícia aquesta que ens dona una idea clara del seu valor defensiu.

A Alaró (*Al Arrum* a les

Poblal talaiòtic de Can Cabrit

cròniques musulmanes), l'ocupació musulmana significà un aprofitament al màxim de les seves condicions naturals, és a dir, de la seva riquesa aquífera, la qual contribuï a potenciar noves formes d'agricultura amb l'ús de molins, síquies, tafones... També realitzaren grans obres de fortificació en el castell, construint-hi, a més de murades i torres de vigilància, amples cambres i aljubs que permetien acumular queviures i aigua per resistir un llarg setge. Amb els castells de Santueri i Pollença, el d'Alaró constituï, a l'època musulmana, un dels pilars bàsics de la defensa de l'illa.

MESQUITA DE BANYOLS

A Alaró, els vestigis d'aquesta cultura són abundants, essent un dels més importants la mesquita de Banyols, malauradament derruïda en el segle passat. A *Sa Mola de Sa Bastida* s'hi han trobat restes de majòlica i fragments d'altres ceràmiques més bastes típiques de la cultura musulmana.

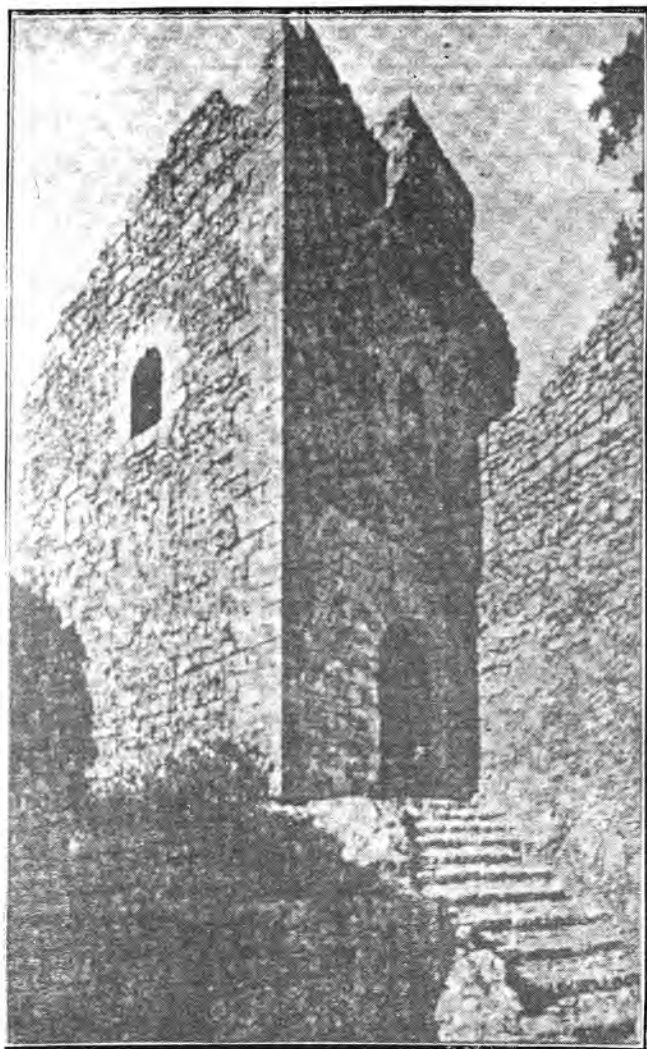
Un dels aspectes més positius de la dominació musulmana fou la divisió de l'illa en dotze districtes, essent el de *Canarossa* el que incloïa

Alaró i Consell entre d'altres. En aquell moment, Alaró era considerat el punt més important del districte ja que a les seves terres s'hi trobava el castell d'Alaró.

LA CONQUESTA

Dels nombrosos aspectes de la Conquesta de Mallorca pel rei En Jaume I l'any 1229, cal destacar els que fan referència a Alaró.

Després del desembarc a Santa Ponça i el setge i presa de *Medina Mayurqa* (Ciutat de Mallorca), el rei es dirigí, al front d'un petit exèrcit, cap a l'interior de l'illa per tal d'aconseguir la rendició d'un grup de sarraïns que s'havien refugiat a les muntanyes. Tres eren els nuclis de resistència que preocupaven al conqueridor: les fortaleses d'Alaró, Pollença i Santueri. Amb les seves pròpies paraules, escrites a la seva *Crònica*, descrivim la importància del castell d'Alaró: "*E eixim de la vila, e anam-nos-en per una vall que ha nom Bunyola ab aquells cavallers e hòmens de peu que nós podiem* ►

El Castell d'Alaró

haver; car tota la major partida se n'eren anats los uns en Catalunya e els altres en Aragó. E ab aquells que poguen haver començam de fer aquella cavalcada, e lleixam un castell que es té ab aquella muntanya qui ha nom Alaró, e és lo puis fort castell del regne de Mallorques, a la part dreta".

Foren necessaris varis intents per aconseguir la rendició dels sarraïns que s'hi havien fet forts. A la fi ho aconseguí Jaume I en els darrers mesos de 1231 i començaments de l'any següents. Aquest episodi ha generat nombroses llegendes que se conserven en l'actualitat gràcies a la tradició popular.

Acabada la Conquesta, el rei En Jaume procedí al *Repartiment* entre

els cavallers i nobles que li havien donat el seu ajut. Alaró, alqueria de dotze joves d'extensió, fou, amb altres terres, per a la viuda del noble Guillem de Montcada, mort en el desembarc de Santa Ponça, i, per herència, al seu fill Gastó de Montcada, vescomte de Bearn.

JAUME II

Jaume II fou el segon monarca del Regne Privatiu de Mallorca a la mort del seu pare. Del seu caràcter bondadós i pacífic en volgué treure profit el seu germà Pere el Gran, qui planificà apoderar-se del Regne de Mallorca, encarregant la missió, ja en el llit

de mort, al seu fill Alfons el Lliberal.

Aquest partí cap a Mallorca, desembarcant a Sa Porrassa sense trobar resistència. Aixecà el seu campament en els voltants de la ciutat i exigí la rendició dels seus ocupants, fet que no es va fer esperar.

Pocs dies després, els representants de la ciutat i les viles retien homenatge al nou rei. Per Alaró hi acudiren els síndics Arnau Domingo, Berenguer de Palauet, Pere Salent, Romeo Cerdà, Bernat Torrent i Domingo Albertí. Aquest fet és molt significatiu, si tenim en compte que el castell d'Alaró encara no s'havia entregat, el que demostra que el govern de la vila i del castell

eren totalment independents un de l'altre.

Efectivament, quan totes les places ja s'havien retut a l'usurpador, dos homes protagonitzaren en el castell d'Alaró un dels episodis més interessants i pitjor estudiats de la història medieval mallorquina.

Guillem Cabrit i Guillem Bassa, mantingueren la seva fidelitat al jurament de lleialtat que havien prestat a Jaume II, negant-se a reconèixer els drets que invocava N'Alfons III i fent-se forts en el castell juntament amb un petit destacament. Semblances de llegenda s'han donat a aquest capítol que acabà amb la mort dels soldats.

Conta la tradició que quan N'Alfons s'acostà al castell reclamant la seva rendició, en Cabrit li digué: *-Qui és aquest que això pretén?*, a la qual cosa respongué el rei: *-Jo sóc, Anfós, rei de Mallorca i senyor teu. -A Mallorca -contestà En Cabrit- els anfosos els mos menjam amb salsa i jo no tenc altre senyor que mon rei En Jaume.* El rei va prometre que es refaria de l'insult torrant com cabrits sobre unes esgrelles els dos soldats. La sentència fou efectivament complida, si bé pareix que el diàleg és fruit de la fantasia, malgrat estar enregistrat en el sermó que Fra Jeroni Planas pronuncià a la Catedral a principis del segle XVII en el que reivindicà per al santoral de l'Església la figura dels dos personatges.

La llista de governants o castellans que tengué el castell des de 1244 fins el 1576 és molt completa i la documentació existent sobre la seva gestió, principalment en el capítol de despeses per a la conservació del recinte, molt extensa. ■

Antònia Ordinas

D'on venim, cap a on anem

Tot vianant, si és que vol arribar en algun lloc, s'ha de fer, ni que sigui de manera inconscient, aquesta pregunta: D'on vinc, cap a on vaig? Els pobles, igualment, si aspiren a ser alguna cosa i no es resignen a fer la viu-viu o a desaparèixer del mapa.

És evident que el nostre poble, el català, es troba actualment en una situació ambigua i desencisada, políticament parlant, que, si es perllongava gaire temps, podria portar-lo al desastre, talment un adolescent perpetu que no vol o no pot realitzar-se en plenitud.

D'on venim, bé ho sabem prou, per sort o per desgràcia. On som, entre impotents, perplexos i dividits, també. Però cap a on anem, si és que volem assolir alguna? Aquest interrogant l'hem de resoldre nosaltres mateixos: és un dret que ningú no ens pot arrabassar, almenys en teoria. Com ningú no ens pot obligar a acceptar com a definitives les lleis vigents. Tot és revisable. Tot és reformable. La llibertat dels pobles és sagrada, com ho és la dels individus: mentre hi hagi un sol home i un sol poble sense llibertat, al món no hi haurà pau. Som nosaltres, per tant, i ningú més que nosaltres, qui ha de decidir, tard o d'hora, i per vies pacífiques i democràtiques, qui i què volem ser i

amb qui volem o necessitem unir-nos i solidaritzar-nos. Els nacionalismes no són pas morts ni passats de moda, sinó que reviscolen justament a l'hora en què s'eixamplen, i s'han d'eixamplar, els horitzons europeus i mundials. Cap nació no té dret a

conseqüència, cal arriscar-nos i fer amb convicció allò que és just i humà. La veritat és més realista que el pretès realisme de l'oportunisme.

Pel febrer d'enguany va fer setanta-cinc anys de la mort del Dr. Torras i Bages, el «Patriarca

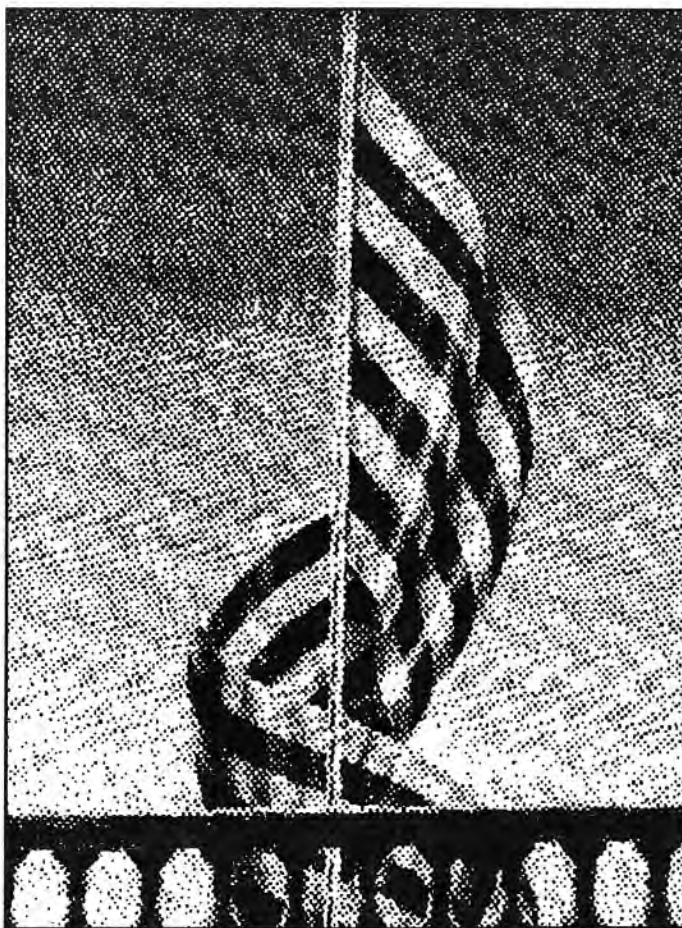
espiritual de Catalunya».

Estem commemorant els 900 anys de la Tarraconense, la nostra diguem-ne Església catalana. L'any vinent s'escaurà el centenari de les bases de Manresa, tan importants per a la formulació del pensament nacional català. Dimecres d'aquesta setmana celebrarem una vegada més la Diada Nacional de Catalunya... Totes les ocasions són bones per a reflexionar sobre el nostre present i el nostre futur com a poble i per a prendre, tant a nivell cívic com polític, les decisions que calgui. La consciència històrica, si més no, és un caliu que no podem deixar apagar mai.

I com a cristians, si en som i ens en sentim, només cal desitjar que

aportem a favor de la nostra pàtria, avui i demà, el mateix llevat que vàrem aportar-hi ahir i abans-d'ahir. Déu ho faci. ■

**Redacció del *Full diocesà*
de Tarragona, Vic i Solsona**

dominar-ne una altra, per més que totes s'han d'agermanar. Erich Fromm adverteix: «*El principi del mal menor és el principi de la desesperació. La majoria de vegades no fa més que allargar les coses fins que s'imposa el mal major*». En

Audeterminació: un debat necessari

Els darrers mesos han passat fets de gran transcendència en la història d'Europa, sense dubte en unes condicions ben diferents a les que vivim a Mallorca, però que expressen un punt en comú: la negació de les realitats nacionals de banda dels estats, fins i tot emprant formes autoritàries i dictatorials, no pot impedir l'emergència de la realitat, dels pobles que han estat privats de poder decidir el seu futur, i que aquests pobles prest o tard arriben a fer prevaler la seva identitat i a guanyar-se un lloc entre els altres pobles lliures d'Europa.

A Europa s'està vivint una crisi profunda del nacionalisme més agressiu i perillós: el nacionalisme d'Estat, la raó d'esser del qual ha estat sempre la d'imposar per la força la uniformització i la centralització a unes realitats polítiques i culturals que eren origi-

nàriament diferents.

És per això que el PSM-Nacionalistes de Mallorca ha volgut dur a les institucions una moció que recull el reconeixement dels drets nacionals dels pobles, i entre ells el dret al lliure exercici de l'autodeterminació. Una moció que planteja un pronunciament clar cap a una Europa democràtica, on siguin possibles les màximes llibertats pels pobles i els ciutadans.

Es podrà dir que ja hi ha autonomia. Però quina autonomia? Quin és el nivell real del nostre autogovern? Quins són els recursos econòmics existents a l'abast de les nostres institucions?

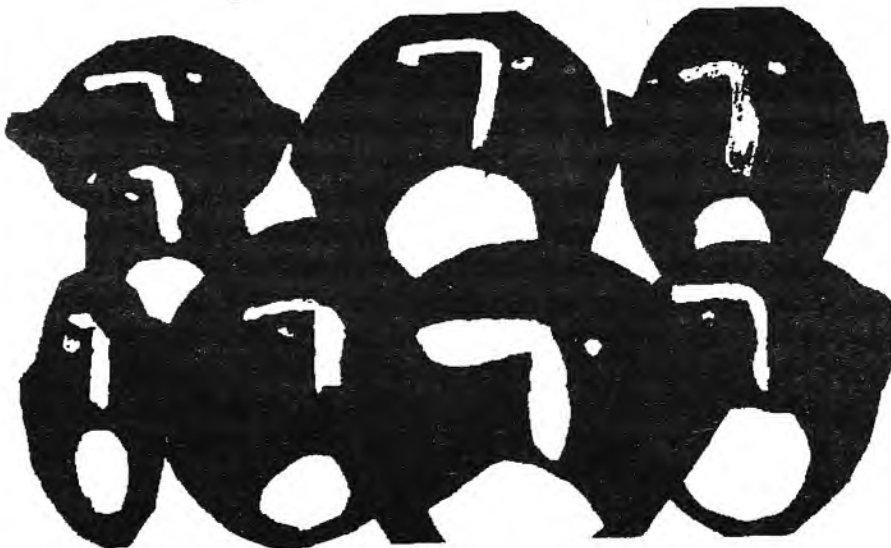
No existeix res que es pugui assemblar a una vertadera autonomia, i l'ús de la paraula autogovern no té gaire rigor. I a més a més, el poder central ha manifestat una constant incapacitat i des-

interès per tal d'entendre quina era la realitat de les Illes Balears, un desinterès absurd, de menyspreu cap a la nostra personalitat històrica i cultural, cap a la nostra realitat econòmica i social.

L'Estat autonòmic, dotze anys després de la seva creació, ha degenerat en un neocentralisme que manté els afanys uniformitzadors de sempre, i que és incapaç de garantir el manteniment de les identitats culturals no-castellanes. D'aquest estat autonòmic les Illes Balears gairebé no n'han tret profit: un poder polític ínfim, un finançament semblant al d'una colònia i una llengua i una cultura minoritzades i en retrocés.

La nostra llengua es troba a un moment crític de la seva història, a un moment enormement preocupant, i la seva sort es decidirà en el proper decenni. I mentrestant ni l'educació, ni l'administració pública, ni els mitjans de comunicació, estan regits per unes pautes normalitzadores, al servei d'un projecte de país.

Les Illes Balears formem part d'una nació ben diferenciada, al costat del País Valencià i el Principat de Catalunya, d'altres nacions integrades dins l'Estat Espanyol. Amb una llengua i una cultura pròpia, amb una personalitat indubtable dins el concert de les llengües i cultures europees. I històricament hem exercit el nostre autogovern durant segles, fins a la seva destrucció a la Guerra de Successió. El fet que l'Estat Espanyol hagi practicat sempre la

política de la negació de la nostra existència com a poble, no ha aconseguit la destrucció de la nostra identitat.

És aquesta identitat de país, de poble, la que ens fa proposar aquesta declaració a favor del dret a l'autodeterminació del nostre poble, del poble de Mallorca. Autodeterminació vol dir sobirania, vol dir dret a decidir, vol dir democràcia. Vol dir afirmar la primacia de les lleis i les decisions del Govern i del Parlament de les Balears sobre les de qualsevol altre poder extern.

Les Illes Balears tenen tot el dret del món a decidir el seu futur. Dels segles d'integració de les Balears a l'Estat Espanyol no se n'han derivat avantatges ni situacions profitoses, ans al contrari. Quan les Balears

eren una terra pobra, l'Estat mai no va invertir-hi un duro i la gent de les illes hagué de cercar el pa i el treball a altres terres. L'Estat ens va dominar políticament i va perseguir amb les més diverses formes de repressió la nostra llengua, cultura i identitat. Els darrers trenta anys, quan el turisme ha convertit el nostre país en una economia productiva, l'Estat n'ha xuclat els recursos i ens ha retornat en inversions una part ínfima del que n'havia recaptat. Ara l'Estat continua contradient l'opinió majoritària expressada pel nostre Parlament, ens nega la transferència de l'ensenyament, ens modifica la Llei de Cabrera, ens concedeix un finançament de misèria, s'oposa a la reforma de l'Estatut...

És ben lògic i necessari que les nostres illes vulguin aconseguir una

situació diferent, que els sigui més favorable, profitosa i digna.

Són aquests els temes de debat que hem volgut plantejar amb la nostra moció. Nosaltres creim, com hi creia Guillem Forteza, en el fort instint de democràcia del nostre poble, i em permetré citar un text seu de 1918, publicat al llibre "Pel ressorgiment polític de Mallorca": «Jo només crec en una sobirania política, i és la sobirania del poble. El poble ha elegit els seus representants. Només el poble té dret a exigir-los una conducta determinada. En el que no crec ni creuré mai, per molt que discursegi el parlament espanyol i per molt que remiln les comissions extraparlamentàries, és en la sobirania d'un poble damunt un altre poble.»

Mateu Morro i Marcé

XXIII Universitat Catalana d'Estiu

Del 15 al 24 d'agost se celebrà, al Liceu Renouvier de la localitat nord-catalana de Prada de Conflent, la XXIII edició de la *Universitat Catalana d'Estiu*.

Al llarg dels deu dies, s'ofereix als assistents un ampli ventall d'activitats dividit en quatre grans grups: cursos de formació cultural, seminaris d'extensió universitària, tallers i seminaris d'investigació. Al costat de cursos i seminaris molt especialitzats (per exemple, el de *Líquids i biofluids* o el d'*Introducció a la poesia àrab*), se n'ofereixen d'altres més a l'abast de la majoria de l'alumnat, així com nombrosos tallers (Informàtica, Muntanyisme, Teatre, Dansa, Esports, Ràdio...).

Per altra banda, cada dia se celebraven diversos actes complementaris (conferències, de-

bats, projeccions de pel·lícules, presentacions de llibres, homenatges...) i, al vespre, diversos espectacles musicals ambientaven la vetllada a la plaça del poble.

A l'edició d'enguany la participació fou molt nombrosa. Entre professors, estudiants i convidats hi assistiren 1.568 persones (542 més que l'any pas-

sat). A destacar la gran participació de mallorquins (més d'una setantena) i, sobretot, la de tres lloritans.

A la fotografia els podeu veure al pati del Liceu Renouvier: D'esquerra a dreta, En Martí Martorell, En Felip Munar i En Guillem Fiol. Ah! fixau-vos bé que *Es Pi Gros* també hi va esser present.■

Llibres

Josep M. Llompart
Països catalans? i altres reflexions
 Col. *Les Illes d'Or*, 150
 Ed. Moll. Palma, 1991
 134 pàgines. 530 pessetes

Fora desitjable que un dia, a casa nostra com arreu del món, els poetes es dedicassin exclusivament a escriure poesia. Però sovint són poetes els qui també escriuen a l'entorn dels problemes, a vegades greus, que assetgen els homes. Josep M. Llompart, preclar intel·lectual de les Illes Balears, ja unànimament reconegut com un dels nostres millors poetes contemporanis, no és un cas únic, en el panorama de les lletres catalanes, de poeta convertit - per assumida voluntat de servei - en poeta que, alhora, reflexiona a l'entorn de problemes que assetgen la nostra cultura nacional. Josep M. Llompart, en aquest sentit, no enceta cap nova trajectòria, sinó que confirma, perquè la situació històrica és la que tots sabem i no una altra, una noble tradició que vetlla per la normalització cultural del nostre poble i per la seua perdurabilitat en la història futura.

Basta recordar l'exemple de Miquel Ferrà (1885-1947), a la memòria de qui Llompart dedica el llibre objecte d'aquest comentari.

Països Catalans? i altres reflexions és el títol que recull, una vegada més, part d'una tasca urgent i difícil que Llompart, fonamentalment poeta, realitza des de fa manta anys, tants com en fa que escriu poesia: la de reflexionar sobre les senyes d'identitat cultural comunes a tots els Països Catalans, des de la seua illa, Mallorca, esbrinant veritats que no tothom té clares, perquè hi ha qui s'ha cuidat molt bé d'ocultar-nos les veritats més elementals per tal de despersonalitzar-nos individualment. A altres indrets es patiran problemes diferents (o consemblants), però damunt la nostra sotraguejada terra lluitam també per definir-nos cada dia contra tot de coses que ens volen alienar -encara avui-. Per això, com afirma J.M. Llompart: *És imprescindible, doncs, que ens facem forts en la defensa i en la potenciació de la nostra identitat cultural, de la nostra unitat cultural, a partir de les arrels més profundes i immediates, seguint passa a passa aquella successió de cercles concèntrics que van definint i eixamplant l'horitzó de la cultura del ser humà.*

No és fàcil escriure entorn de qüestions com nacionalitat, normalització lingüística, literatura i societat... entre nosaltres. Sobretot quan es tenen ganes d'escriure sobre altres coses. Sobretot quan encara ens cal escriure, vigilants, sobre aquests temes, bo i desitjant superar aviat la circumstància històrica que ens ha tocat de viure. *Ens cal tenir fe -diu Llompart-, ens cal la il·lusió, ens cal el somni; però ens cal la visió pragmàtica de les coses.* ■

Jean Serra

Joan Guasp
Fumar d'amagat
 Col. *Les Illes d'Or*, 149
 Ed. Moll. Palma, 1991
 108 pàgines. 500 pessetes

És Joan Guasp un d'aquests autors del teatre illenc actual que ha renunciat a dir, en més o menys comicitat tòpica, quatre elementalitats sabudes, quatre convencionalitats dirigides perquè el públic s'hi reconegui, a mostrar també el llautó d'una descarada comercialitat entesa com a única finalitat. Al contrari, és d'aquests que treballen per posar en pràctica les possibilitats expressives i de comunicació que té el teatre amb domini regular (perquè no és aquesta, ni prop fer-hi, la primera obra que escriu), de l'escriptura escènica i amb accés als valors literaris. És autor d'aquests que ha deixat enrera, seguint la fórmula única del sànet i cerca acostar-se a les vies genuïnes de l'art escènic.

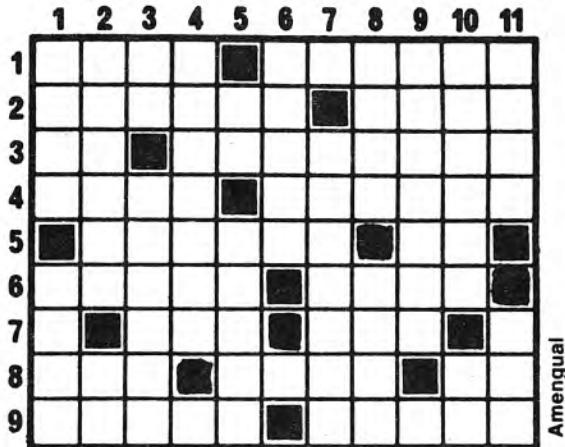
Fumar d'amagat n'és una mostra. **Fumar d'amagat** és la prova d'un teatre que sap agafar la dificultat, una dificultat qualsevulla i situar-la sobre l'escena amb intenció de superar-la.

Perquè podríem dir que és aquesta obra, **Fumar d'amagat**, l'obra del no res passar. O també, el retrat, en moviment escènic, d'unes vides aclaparadorament mediocres que res no tenen a aportar si no és servir d'objectes involuntaris de la visió del públic. I una mediocritat tan intensa que expressa gairebé des de tot d'una, des de quasi l'inici de l'obra, allò que pot esser una proposta de plana quotidiània.

Personatges vulgars que responen amb desigual fortuna a l'ambient mediocre de la seva existència i a una sèrie d'estímul i situacions anodines. Perquè a **Fumar d'amagat** -cal advertir-ho- no passa res i aquest no passar és la prova de força de l'autor i a la vegada el perill o, si més no, la dificultat que pot condicionar el conjunt de l'obra i més encara la seva hipotètica visió escènica. ■

MOTS ENCREUATS

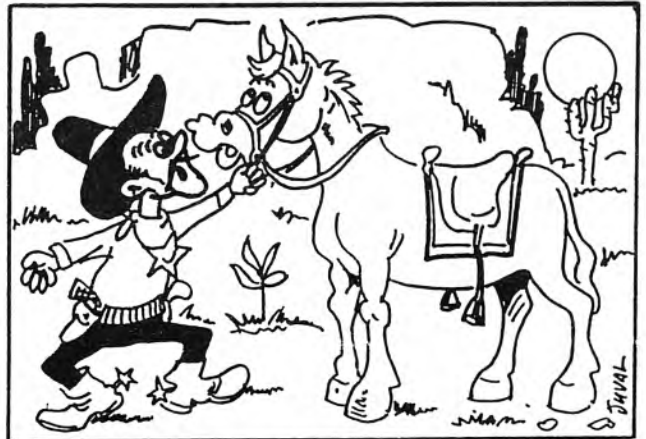

Amengual

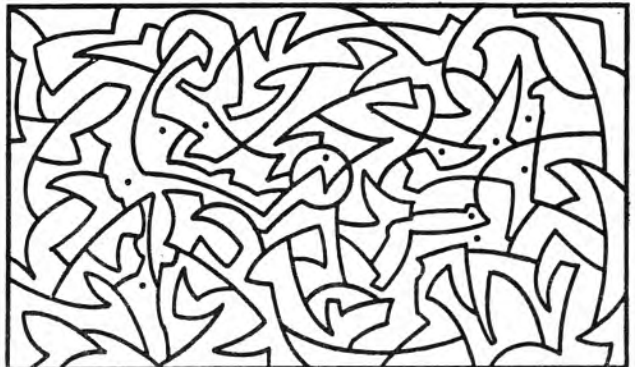
ENCREUAT.— **HORIZONTALS.** — 1: Personatge literari i cinematogràfic, creat per Ian Fleming. Dit de la persona que no se separa mai d'una altra i fa sempre allò que li diu. 2: Nom de dona. Organisme creat el 1.949. 3: Nota musical. Una de les dues formes d'escriptura japonesa, més simple que el hiragana. 4: Cada dia en té 24. Mullar, remullar. 5: Ciutat del sud del Zaire de devers 150.000 habitants. Senyor (al revés). 6: Tenc amor. El sindicat de professionals de l'ensenyament majoritari a les Balears. 7: Hi ha hagut eleccions presidencials fa poc. Expulsió espasmòdica de l'aire dels pulmons. 8: Impost. Camí ample amb arbres. Abans de migdia. 9: No diu res. Poeta del Renaixement italià, autor de Jerusalem alliberada i Jerusalem conquerida.

VERTICALS.— 1: Començarà a començar dia 20 de gener, patró de Ciutat. Heroic, d'epopeia. 2: Aucells de color groc. Camina. 3: Sense sùmero (al revés). Conjunt de ritus i fórmules d'una celebració. 4: Només ha guanyat a deu estats. 5: Nota musical. Estimava. 6: Llevàs la vida. 7: Avenença, confiança, coneixença. 8: Ciutat del lemen on en el segle XVIII s'hi fabricava un famós cafè. Director de Mi querido pirulí. 9: Segrestadors de Revilla. 10: Persona ingènua i curta d'enteniment. Moneda romana. 11: Acudir, assistir. Propietari.

7 DIFERÈNCIES

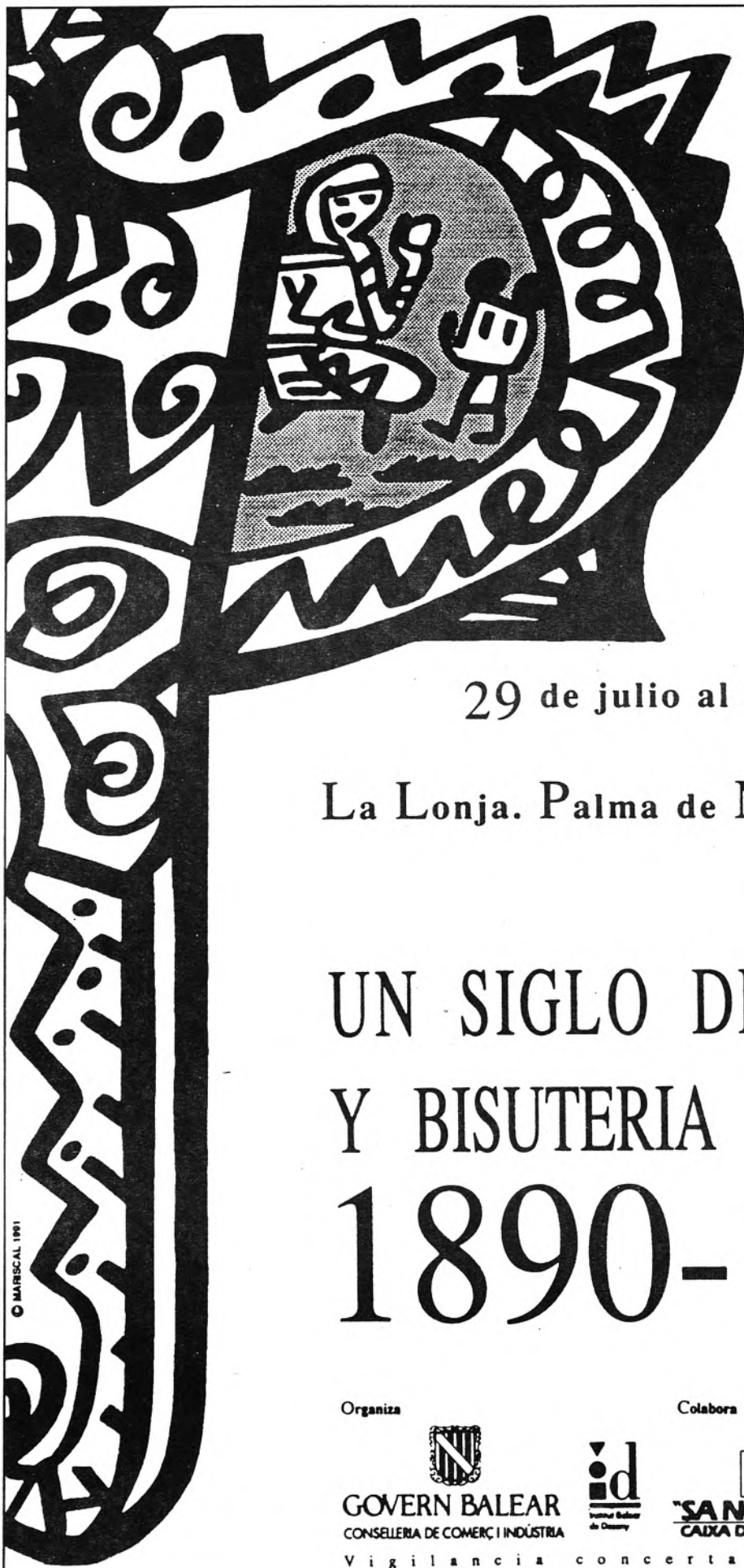
DIBUIX AMAGAT

PROBLEMA MATEMÀTIC

	-		:		=1
+	■	+	■	+	■
	+	9	-		=4
+	■	:	■	:	■
	+		-		=4
=4	■	=2	■	=2	■

SOLUCIONS A LA PÀGINA 15

Del

29 de julio al 4 de septiembre de
1991

La Lonja. Palma de Mallorca.

UN SIGLO DE JOYERIA
Y BISUTERIA ESPAÑOLA
1890-1990

Organiza

GOVERN BALEAR
CONSELLERIA DE COMERC I INDÚSTRIA

Colabora

Centro de Promoción
de Diseño y Moda
Ministerio de Industria, Comercio y Turismo

Vigilancia concertada con TRABLISA